

Oulun kaupunki, konsernihallinto
Kari Räisänen
Kimmo Väisänen

OULUN MAANKÄYTÖN TOTEUTTAMISOHJELMA

Tässä lausunnossa Oulun vanhusneuvosto ottaa kantaa maankäytön toteuttamisohjelman Oulussa

Oulun vanhusneuvoston tarkastelee toimintaohjelmaa pääosin ikäihmisten näkökulmasta. Maankäytön toimintaohjelmassa esitellään viiden vuoden toimintasuunnitelma asuntotuotannosta. Kaupungin tehtävänä on luoda edellytykset kohtuuhintaiselle asumiselle omistusmuodosta riippumatta. Näitä tarpeita toimintaohjelmassa korostetaan hyvin.

Uuden Oulun yleiskaavassa on painotettu täydennysrakentamista erityisesti keskeisellä kaupunkialueella, jossa on runsaasti mahdollisuuksia eri talotyypeille. Oulu on laaja kaupunki ja siksi myös taajamien ulkopuoliset alueet tulee pitää kaavoituksella asuttuina ja kehityksessä mukana. Niillä alueilla, missä asuu lapsiperheitä, myös ikäihmiset viihtyvät ja pärjäävät siellä. Lähikoulu ja lähikauppa pitävät kylän elävänä. Koulu tarjoaa kokoontumistilaa ja lähikauppa on ehdoton kaikille ikäryhmille.

Suunnitelma korostaakin positiivisesti, että kaupunki luo hyvinvointia ehkäisemällä alueiden segregaatiokehitystä sekä edistämällä asuinalueiden viihtyisyyttä, turvallisuutta sekä erilaisten ihmisten, lähipalveluiden ja erilaisen asumisen sekoittumista. Parhaiten kaupungin linjaukset ja hyvinvoinnin lisääntyminen korostuvat ns. lähimmäiskortteleissa, joissa tavoitteena ovat asukkaiden osallistaminen korttelissa ja sen ulkopuolella. Elinympäristön turvallisuus on suuri tekijä, jota tarvitsevat erityisesti ikäihmiset. Turvallisuuden tunne rakenntuu myös sukupolvien välisen kanssakäymisen kautta.

Oulussa väestön kasvu suunnitelman mukaan vähenee. Lasten osuus pienenee, ja ikäihmisten määrä kasvaa. Kuitenkaan Oulun väestön ikärakenteen muutokset eivät toimintaohjelmassa ole ikäihmisten osalta keskeisesti näkyvissä. Ohjelmassa ei mainita kuinka suuri osa väestöstä on yli 65-vuotiaita ja yksin asuvia iäkkäitä. Ikääntyvät henkilöt muuttavat usein keskustaan palvelujen äärelle. Tämä väestörakenteen muutos vaikuttaa myös asumisen tarpeisiin ja kunnallisten palvelujen sijoittamiseen. (vrt terveyskeskuksen tarve keskustassa)

Suunnitelmassa todetaan, että kaupunki edistää laaja-alaisesti esteettömyyttä, ja kaupungin hissiavustustaso 20 % on Suomen korkeimpia. Jälkiasennushissien hankkeiden määrän lisäämiseksi etsitään uusia keinoja talven 2023–2024 aikana. Tällä on positiivinen vaikutus ikäihmisten ja vammaisten asumisen tukemiseen. Hissit osaltaan mahdollistavat ikäihmisten asumisen mahdollisimman pitkään omissa kodeissaan, joihin he vähitellen tarvitsevat palveluja.

Suunnitelmassa palvelujen osalta ikäihmiset otetaan huomioon ja todetaan, että Ikääntyneiden *määrä kasvaa lähivuosina merkittävästi ja tämä lisää palvelutarvetta*. Ikääntyville ja muille erityisryhmille tulee tarjota erityistarpeisiin räätälöityjä asumisratkaisuja, koska väestön ikääntyessä palvelu- ja hoiva-asumisen sekä tuetun asumisen tarve kasvaa.

Lisäksi korostetaan, että *Ikääntyneiden köyhyys ja alkoholin liikkäyttö ovat kasvussa. Tosin todetaan, että sotepalvelut eivät kuulu enää kaupungille. Lisäksi todetaan, että Oululaisten keskimääräinen eläkkeelle siirtymisikä on koko maahan ja muihin suuriin kaupunkeihin verrattuna alhainen. Noin puolella syyt työkyvyttömyyteen löytyvät mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöistä. Ylimääräiset kommentit voisi tarvittaessa poistaa, jos niillä ei ole merkitystä maankäyttöön tai ikäihmisten asumiseen liittyviin tukipalveluihin.*

Kaupunkipoliittisissa linjauksissa todetaan, että *”Kaupunki mahdollistaa ikääntyneiden yhteisöllisen asumisen pilottikohteita”*. Kuitenkaan ei ohjelmassa mainita mihin ja kuinka paljon näitä pilottikohteita tehdään.

Yhteisöllisyyttä tukeva asuminen ei tarvitse aina erikseen rakennettuja suuria rakennuksia eikä sitä pidä kaavoittaa jonnekin erilliseen alueeseen, vaan pienimuotoisesti muun asutuksen keskelle eripuolille kaupunkia. Esimerkiksi Kiimingissä senioritalo on hyvä esimerkki siitä, että sinne ovat voineet muuttaa lähikylien ihmiset, vaikkakaan se ei ole vanhuspäalvelulain tarkoittama ”yhteisöllinen asumisyksikkö”.

Kohdassa 3-4 erityisryhmien asuminen on määritelty suhteellisen laajasti ja hyvin. Sen osuutta voi tarvittaessa tarkentaa kaupungin roolin osuudella sekä tarvittavalla yhteistyöllä Pohteen tai muiden toimijoiden osuudella.

Tässä erityisryhmien asumisessa yhdeksi erityisryhmäksi on määritelty iäkkäät. Kappaleen kohdassa todetaan, että Pohde ja kaupunki tekevät yhdessä. Todetaan tosin, että Oulussa on sovellettu jo yli 10 vuoden ajan kaupungin sisäisenä yhteistyönä. Viittauksella tarkoitettiin soten ja asumispalvelujen kaupungin sisäistä yhteistyötä, mikä onkin Oulussa toiminut hyvin.

Vähän haastavana ilmaisuna vanhusneuvosto pitää seuraavaa: " *Kaupunki tukee erityistoimin niiden kuntalaisten hyvinvointia, jotka ovat markkinaehtoisten asuntomarkkinoiden ulkopuolella.*" Tämä tarkoittanee, että kaupunki järjestää näiden erityisryhmien asumista normaalin asumisen periaatteen mukaisesti. Toisaalta viittaus voi tarkoittaa myös sitä, että syntyy ja synnytetään ikäihmisille kahdenlaiset asuntomarkkinat.

Lisäksi todetaan, että ympärivuorokautisen hoivan ja kotona asumisen väliin tarvitaan ikääntyneiden, **kaupungin ja hyvinvointialueen etuja palveleva**, palveluasumisesta eroava uusi asumistapa.

Erityisryhmien palveluissa on yhteisöllisen asumisen osalta nostettu erittäin hyvin esille muutamat kappaleet ja lauseet Oulun kaupungin yhteisöllisestä asumisen toimintaohjelmasta, millainen yhteisöllinen asuminen tulisi olla. Yhteisöllisen asumisen toimintaohje julkaistiin Oulussa ennen palvelujen siirtymistä hyvinvointialueelle. Siinä vaiheessa ei vanhuspalvelulaissa ollut mainintaa siitä, että palveluasuminen muutetaan käsitteellisesti yhteisölliseksi asumiseksi. Lakiin tuli vasta syksyllä 2022 tämä yhteisöllinen asumisen asumismuoto korvaamaan palveluasumisen.

Erityisryhmien palveluissa Pohteen rooli tulisi tarkistaa, ettei tulisi väärää ymmärrystä seuraavasta lauseesta; " *On myös tärkeää todeta hyvinvointialuetta koskevien linjausten osalta, että Pohde ei ole vielä päättänyt omia roolejaan, toimintatapojaan tai omistajapolitiikkaansa erityisasumisen kohteissa.* Olisiko viisasta, että tähän liittyvä yhteistyö, periaatteet ja painopisteet sovitaan hyvinvointialueen kanssa ennen asiakirjan hyväksyntää, koska sote palvelut ovat sen vastuulla.

Suunnitelman loppukommentti ikäihmisen näkökulmasta oli hyvä " Ikääntyneiden uudenlaisen asumiskohteen arjen laatu on tiivistettävissä viiteen peruspilariin: tarkoituksenmukaisuus, yhteisöllisyys, sosiaalisuus, esteettömyys sekä turvallisuus.

Marja-Leena Kärkkäinen

vanhusneuvoston puheenjohta

Heli Metsävirta

asiantuntijasihteeri